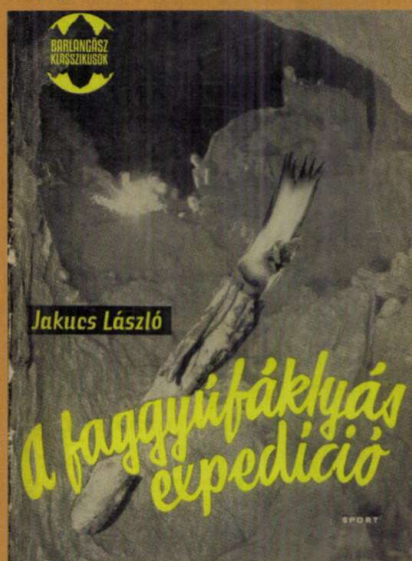

Titkok a barlangok világában

A XX. század legsikeresebb magyar barlangkutatóját, földrajzosok nemzedékeinek oktatóját, Jakucs László professzort személyesen is ismertem. Lenyűgözött színes, élményszerű, egyúttal világos és tudományos előadásmódja. Előtte van az az 1995. szeptember 7-ei este, amikor a szögligeti Vass Imre-kutatóházban éjszakába

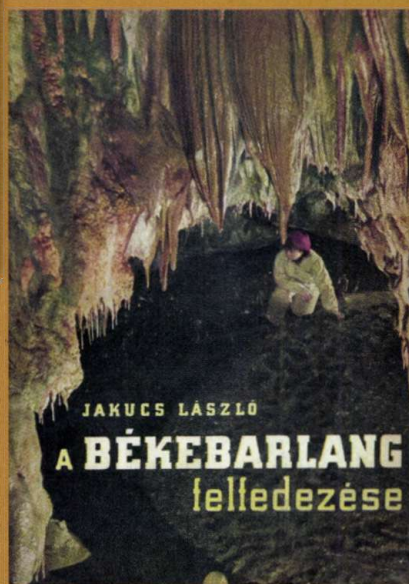

hajlóan mesélt a Béke-barlang elméleti alapokon kidolgozott létéről, majd gyakorlatban történő felfedezéséről vagy a nagy ötletéről, az Aggteleki-cseppkőbarlangban végrehajtott, az őskori körülményeket felidéző „fagyúfáklyás” expedícióról. Nyilvánvaló, hogy százszor-ezerszer elmesélte már, talán kicsit ki is színezte a regényes történetet. Ám egészen biztosan sokakat megragadott (ahogy jelen sorok íróját is), és többeket indított el a tudományos alaposságú, de a felfedezői kalandokat sem nélkülöző barlangkutatói pályára.

Szerencsére Jakucs László meg is írta ezeket a történeteket – választékos, igényes stílusban, és persze hitelesen, mert kutatói érdemei vitán felül állnak. A fagyúfáklyás expedíció vagy A Békebarlang felfedezése című könyvei tudománytörténeti esszék, de akár regényes naplóként is olvashatók. A regényes „feszültség” oka a téma is: hiszen a barlangok világa titokzatos és veszélyes, és a titok és a kaland az emberi érdeklődés legalapvetőbb mozgatója. Ám nemcsak maga a téma, hanem Jakucs László remek, „adagoló”, feszültségetteremtő és ezzel az olvasó figyelmét fenntartó stílusa, valamint hadd emeljem ki nyelvészként: csodálatos jelzős szó szerkezetei, választékos mondat szerkesztése is lekötik, mi több, el is varázsolják, magukkal ragadják az olvasót. Jakucs László ismeretterjesztő könyveit (mert ez a hivatalos műfaj) olvasva úgy érzem magam, mint gyermekkoromban, amikor kalandregényt

olvastam. Gondoljunk csak bele: őskori eszközökkel, fáklyákkal elindul egy társaság a barlangba; vagy soha ember nem járta, látta barlangba, barlangszakaszba jutnak el (és az egyikben véletlenül találnak egy korhadó evezőt).

Bár legfontosabb munkái még életében egy igen vaskos könyvben, Szerelmes barlangjaim címmel is megjelentek, az eredeti, korábbi kiadások mára beszerezhetetlenek. Ezért döntött úgy egy lelkes dorogi barlangkutató társaság (a Benedek Endre Barlangkutató és Természetvédelmi Egyesület, rövidítve: BEBTE), hogy reprint kiadásban, tehát eredeti formában (tördeléssel, képekkel) újra megjelenítik a klasszikus „barlangkönyveket”. Jakucs László két, a címlapjával itt szereplő két műve született újjá így, de emellett kiadták Kessler Hubert Barlangok mélyén és Haroun Tazieff A Saint Martin barlang titka című könyvét is. Ráadásul nemcsak újranyomták, hanem ötletes és igényes módon gazdagították

is a több mint félévszázados kiadványokat. Gyűjtöttek hozzá dokumentumokat: emlékezőseket, képeket, újságkivágásokat, naplórészleteket, egykori képeslapokat. Megszerezték például az 1952. VII. hó 6-án Jószaftón feladott dísztáviratot, amelyben az akkor frissen végzett egyetemista bejelenti szüleinek, hogy a csatát megnyerte, az aggteleki Béke-barlangot teljesen feltárta.

Jakucs László személyében ritka szerencsés módon találkozott a tudós, a tanár, az ismeretterjesztő szakember, az izes elbeszélő és a jó tollú író. Szerencsésnek tartom magamat, hogy megismerhettem. Aki nem ismerhette, annak szívből ajánlom a most újra megjelent könyveinek elolvasását. (A könyvek 3000–3500 forintot áron közvetlenül a barlangkutató egyesületnél szerezhetők be: bebbe@index.hu.)

BALÁZS GÉZA

Folytatás az 1224. oldalról.

Szvanécia északi határán 5000 méter körüli hegycsúcsok magasodnak. A szvánok szent hegyét, a kettős csúcsú, felülmúlhatatlan architektúrájú Uzsbát, amely „elszigetelten tornyosul az égbe, meredeken, átmenet nélkül”, Déchyék a Kaukázus Matterhornjának nevezték el. „A völgy végződése, ahol a patakkal átszelt rétség erdőborította hegyoldallá magasodik, amely fölött az Usba havas grániteste meredezik, elragadóan szép s a csúcs mesébe való vakmerő alakulása lenyűgözi a szemet és az érzékeket.” Déchy beszédesen látatja a Sharát: „Sötét sziklái közül függő-jégárak össze-vissza hasadozott tömegei törnek elő. Túlszárnyalva a fenyegető gomolygó fellegeket, ragyogó tisztasággal rajzolódik az égbe a széles hegytest kihegyezett ezüsféhér orma – olyan látvány, amelyet soha nem feledhetünk.”

Ilyen idilli képet bizony ritkán láthatnak a felfedezők. Déchy Mórnak és útitársainak az expedíciók során számos viszontagsággal kellett megküzdeniük. Hol a cudar időjárás okozott nagy nehézségeket, hol a teherhordók tagadták meg a munkát. A kutatómunka azonban folytatódott: még három expedíciót indított a Nagy-Kaukázus keleti felébe.

A fogadtatás

Fölmúlhatatlan érdemei elismeréseként Déchy több külföldi egyetem díszdoktorává, számos földrajzi társaság pedig tagjává választotta; az 1872-ben alakult Magyar Földrajzi Társaság egyik alapítója volt. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagsággal tisztelte meg; székfoglalóját 1910. március 14-én tartotta Kaukázusi utazásaim tudományos eredményei címmel. Az uralkodó sem fukarkodott az elismeréssel: a Ferencz József-rend lovagkeresztjével és a vaskoronarenddel tüntette ki Déchy, aki a haza iránti hűségért és odaadásáért 1882-ben megkapta a magyar nemességet, majd 1908-ban a Marosdécei előnevet.

A 100 évvel ezelőtt, 66 éves korában elhunyt Déchy Mór tudta, hogy a Kaukázus tudományos feltárással örökre beírta nevét a nagy földrajzi felfedezők sorába: „...a Kaukázus havasi öveinek feltárássában része lesz mindenkori a magyar tudományos kutatásnak.”

TÓSZEGI ZSUZSANNA